

บทที่ 3

โครงสร้างไวยากรณ์จีน

ไวยากรณ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของภาษา นอกจากเรื่องการออกเสียง (โดยการใช้อักษรแทนเสียงPIN-YIN) ตัวหนังสือจีน (漢字) และคำศัพท์ต่าง ๆ แล้ว ยังจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องลักษณะสำคัญทางไวยากรณ์ ซึ่งสามารถยึดกฎเกณฑ์พื้นฐานในการใช้คำสร้างประโยคขึ้นมาได้ ดังนั้นในบทนี้จึงนำเสนอ เรื่อง (1) โครงสร้างไวยากรณ์จีน (2) ไวยากรณ์ปริวรรต ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางและวิธีการวิเคราะห์โครงสร้าง และ (3) เจตนาการใช้สำนวน

3.1 โครงสร้างไวยากรณ์จีน

3.1.1 ประโยค (句子)

ประโยคในภาษาจีนแบ่งออกเป็น 2 ชนิดใหญ่ คือ
เอกรรณประโยค 單句 หรือประโยคเชิงเดียว
อนเอกรรณประโยค 複句 หรือ ประโยคเชิงซ้อน

เอกรรณประโยค 單句 แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ
ประโยคภาคคู่ กับประโยคภาคเดียว

ประโยคภาคคู่มีทั้งภาคประธาน (主語部分) และภาคแสดง (謂語部分) ดังนั้นจึงเรียกว่าประโยคประธาน-แสดง (主謂句)

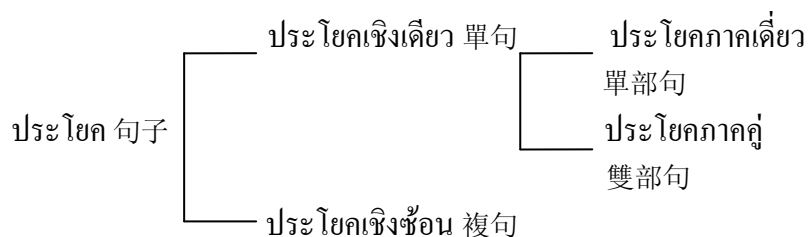
ตัวอย่าง ประโยค 我們學習漢語。ภาคประธานคือ 我們

ภาคแสดงคือ 學習漢語

ประโยคภาคเดียว อาจมีเพียงภาคประธานหรือภาคแสดงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น

ตัวอย่าง ประโยค “他呢!” และประโยค “来!” ภาคแสดงหรือบทกริยา (謂語) ในภาษาจีน ไม่จำกัดแต่คำกริยาเท่านั้น คำคุณศัพท์ คำนาม หรือคำอื่น ๆ ก็สามารถทำหน้าที่เป็นบทกริยาได้

ผังแสดงประโยคชนิดใหญ่ในภาษาจีน

[ประโยคภาคเดียว 單部句 หรือประโยคที่มีภาคประธาน-ภาคแสดง ไม่ครบ (非主謂句) ส่วนประโยคภาคคู่ คือ ประโยคประธาน-แสดง (主謂句) ที่มีทั้งภาคประธานและภาคแสดงครบบริบูรณ์]

ส่วนประกอบของประโยค (句子成分)

ประโยคประกอบขึ้นจากคำหรือวลีตามความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ที่กำหนดแน่นอน คำหรือวลีที่ประกอบกันเป็นส่วนต่าง ๆ ของประโยคเรียกว่า 句子成分 ส่วนประกอบของประโยคซึ่งมีทั้งภาระหน้าที่และบทบาทในทางไวยากรณ์อยู่ครบถ้วน โดยทั่วไปส่วนประกอบของประโยค(句子成分) มีด้วยกัน 6 ส่วน คือ

1. บทประธาน (主語)
2. บทกริยา (謂語)
3. บทกรรม (賓語)
4. บทขยายนาม (定語)
5. บทขยายหน้ากริยา (狀語)
6. บทเสริมหลังกริยา (補語)

ตัวอย่างเช่นในประโยค 我們學習漢語。 มี 句子成分 อยู่ 3 ส่วน(ชนิด) 我們 คือบทประธาน 學習 คือบทกริยา และ 漢語 คือบทกรรม และในประโยค 我朋友努力學習漢語。 มี 句子成分 อยู่ 5 ชนิด ดังจะแสดงโดยตารางต่อไปนี้ (เสี่ยว อานต้า, 2547 : 10)

ภาคประธาน 主語部分		ภาคแสดง 謂語部分		
	บทประธาน 主語		บทกริยา 謂語	บทกรรม 賓語
บทขยายนาม 定語		บทขยายหน้ากริยา 狀語		
我	我們 朋友	努力	學習 學習	漢語。 漢語。

โครงสร้างประโยค

ประโยคแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่

1. เอกรรณประโยคหรือเรียกว่าประโยคเชิงเดี่ยว(單句)
2. อเนกรรณประโยคหรือเรียกว่าประโยคเชิงซ้อน(複句)

1. เอกรรณประโยคหรือประโยคเชิงเดี่ยว(單句)

เอกรรณประโยคหรือประโยคเชิงเดี่ยว (單句) จะประกอบขึ้นจากภาคประธานกับภาคแสดง โดยภาคประธานอยู่ส่วนหน้าและภาคแสดงอยู่ส่วนหลัง ในประโยคเชิงเดี่ยว (單句) ประโยคหนึ่งอาจครอบคลุมตั้งแต่คำหนึ่งไปจนถึงวลีหลายวลีก็เป็นไปได้

2. อเนกรรณประโยคหรือประโยคเชิงซ้อน(複句)

อเนกรรณประโยคหรือประโยคเชิงซ้อน (複句) คือประโยคที่ประกอบขึ้นจากเอกรรณประโยค (單句) สองประโยคหรือสองประโยคขึ้นไป มีความหมายที่สมบูรณ์และท่วงทำนองของถ้อยคำที่แน่นอน เรียกว่าประโยคเชิงซ้อน(複句) ส่วน 單句 ที่ประกอบอยู่ใน 複句 เรียกว่า 分句 (อนุประโยค) เช่น :

他是冠軍，我是亞軍。
老馬剛走，小王來了。
風停了，雨也不下了。
如果他們來，我就在家等着。
雖然天氣不好，他們也要去。

ลักษณะสำคัญของอนุประโยคหรือประโยคเชิงซ้อน(複句)

(1) ประโยคเชิงซ้อน(複句) ครอบคลุมอนุประโยค(分句) สองส่วนหรือสองส่วนขึ้นไป ระหว่างอนุประโยค(分句) กับอนุประโยค(分句) จะเว้นเสียงเล็กน้อย โดยใช้เครื่องหมาย 逗號 “ , ” หรือ 分號 “ ; ” กำกับไว้ เมื่อจบประโยคจะเว้นวรรคพักเสียง โดยใช้เครื่องหมาย 句號 “ 。 ” , 問號 “ ? ” หรือ 感嘆號 “ ! ” กำกับไว้ และตลอดทั้งประโยคจะมี ท่วงทำนองแห่งถ้อยคำอยู่ครบถ้วนทุกส่วน

(2) อนุประโยค(分句) ต่าง ๆ ในประโยคเชิงซ้อน(複句) อาจเป็นประโยคประธาน-แสดง (主謂句) ชนิดต่าง ๆ หากบทประธานของแต่ละอนุประโยค(分句) เหมือนกันก็อาจจะใช้บทประธาน เพียงบทเดียว เช่น :

她會英文, 她會法文, 她也會日文。

(แต่ละอนุประโยค(分句) มีบทประธานทั้งนั้น ซึ่งก็คือ 她)

這本小說沒意思, 我不想看了。

(แต่ละอนุประโยค(分句) มีบทประธานทั้งนั้น แต่ไม่เหมือนกัน)

他今天很忙, (他) 不能陪你出去。

(สองอนุประโยค(分句) ใช้บทประธาน 他 เพียงหนึ่งเดียว)

(3) ระหว่างอนุประโยค(分句)ทั้งหลายในประโยคเชิงซ้อน(複句) อาจมีความสัมพันธ์ที่ หลากหลวมมากชนิด จำเป็นต้องใช้ศัพท์เชื่อมสัมพันธ์(關聯詞) ช่วยแสดง เช่น :

因為今天星期日, 所以公園裏的人特別多。

不但他們要去那兒避暑, 而且我們也準備去。

既然你不舒服, 就在家休息吧。

(4) ศัพท์เชื่อมสัมพันธ์(關聯詞) คือคำสันธานที่เชื่อมโยงอนุประโยค(分句) ได้ กับคำกริยา วิเศษณ์ที่มีบทบาทในการเกี่ยวเนื่องศัพท์เชื่อมสัมพันธ์(關聯詞) อาจวางไว้ในอนุประโยค(分句) ที่อยู่ ข้างหน้าหรือข้างหลังตามความสัมพันธ์ที่แตกต่างระหว่างอนุประโยค(分句) เหล่านั้น บ้างก็อยู่ข้าง หน้าบทประธาน บ้างก็อยู่ข้างหลังบทประธาน เช่น :

他又喜歡踢足球, 又喜歡聽音樂。

要是你有興趣, 我們就去參觀博物館。

你與其坐船去, 不如坐火車去。

他今天有事, 所以不能來了。

雖然天氣不太好, 他們也要去遊覽長城。

ศัพท์เชื่อมสัมพันธ์(關聯詞) บางคำต้องใช้เข้าสู่หูให้รับกัน บางคำใช้ได้เลย

(5) อนุประโยค(分句)ทั้งหลายในประโยคเชิงซ้อน(複句) อาจเป็นประโยคบทกริยานานาชนิด เช่น :

今天星期一, 明天星期二。

(名詞謂語句)

只要有決心, 就有成功的希望。

(動詞謂語句)

與其他去, 不如我去。

(動詞謂語句)

ชนิดของอนุประโยคประโยค (複句)

อนุประโยคประโยคเป็นประโยคที่มีความสัมพันธ์ระหว่างอนุประโยค (分句) กับอนุประโยค (分句) อนุประโยคประโยคหรือประโยคเชิงซ้อน (複句) แบ่งออกเป็น 2 ชนิดใหญ่ ๆ

ประโยคเชิงซ้อนคู่ขนาน (並列複句)

ประโยคเชิงซ้อนต่างระดับ (偏正複句)

ประโยคเชิงซ้อนคู่ขนาน (並列複句)

ประโยคเชิงซ้อนที่ประกอบขึ้นจากอนุประโยคซึ่งแสดงความสัมพันธ์แบบคู่ขนาน เรียกว่า ประโยคเชิงซ้อนคู่ขนาน (並列複句) ในประโยคชนิดนี้ระหว่างอนุประโยคจะมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันทางความหมาย นั่นคือ ไม่มีข้อแตกต่างทางระดับระหว่างกันว่าส่วนไหนเป็นหลัก ส่วนใดเป็นรอง เช่น :

這是臥室，那是書房。

他一邊喝茶，一邊聽音樂。

您（還是）在新聞界工作，還是在教育界工作？

ความสัมพันธ์ของอนุประโยคในประโยคเชิงซ้อนคู่ขนานแบ่งออกเป็น 4 แบบดังต่อไปนี้ :

- (1) สัมพันธ์ผสมผสาน/คู่ขนาน (聯合關係)
- (2) สัมพันธ์สืบเนื่อง (承接關係)
- (3) สัมพันธ์เพิ่มทวี (遞進關係)
- (4) สัมพันธ์ทางเลือก (選擇關係)

(1) ความสัมพันธ์แบบผสมผสาน (聯合關係)

อธิบายหรือพรรณนาไปตามแต่ละกรณีของอนุประโยค (分句) ที่มีอยู่ หรืออธิบายถึงด้านต่าง ๆ ของสิ่งเดียวกัน เช่น :

他學習音樂，我學習跳舞。

他一方面工作，一方面還要幫徒弟學習文化。

這種帽子又好看，又便宜、又適合你的年齡。

不是我不想來，而是沒有時間。

(2) ความสัมพันธ์แบบสืบเนื่อง (承接關係)

เรียงเรียงอนุประโยค (分句) ไปตามการกระทำก่อนหลัง หรือเรียงไปตามลำดับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยความหมายระหว่างแต่ละอนุประโยค (分句) คล้องจองกัน เช่น :

你先選好題目，然後再商量怎麼寫。
下了課，我就去你那兒。
太陽一出來，就暖和了。

(3) ความสัมพันธ์แบบเพิ่มทวี (遞進關係)

อนุประโยค (分句) ที่อยู่ข้างหลังโดยความหมายแล้วก้าวล้ำอนุประโยค (分句) ที่อยู่ข้างหน้าไปอีกชั้นหนึ่ง เช่น :

這道數學題對不對，還要算一下。
那種火車不但設備好，而且速度快。

(4) ความสัมพันธ์แบบทางเลือก (選擇關係)

กรณีหรือสภาพการณ์แบบต่าง ๆ ที่บอกเล่าในแต่ละอนุประโยค (分句) ไม่อาจจะอยู่ร่วมในขณะเดียวกันได้ จำเป็นต้องเลือกเอากรณีหรือแบบหนึ่งแบบใดในเหล่านี้อนุประโยค (分句) ทั้งหมดนั้น เช่น :

您（還是）明天動身，還是後天動身？
（或者）當工人，或者當戰士，他都願意。
那本新詞典不是哥哥買的，就是姐姐買的。

ประโยคเชิงซ้อนต่างระดับ (偏正複句)

ประโยคเชิงซ้อนที่ประกอบขึ้นจากอนุประโยคซึ่งแสดงความสัมพันธ์แบบต่างระดับเรียกว่าประโยคเชิงซ้อนต่างระดับ (偏正複句) ความหมายที่อยู่ในอนุประโยคทั้งหลายของประโยคชนิดนี้ มีทั้งด้านหลักและด้านรอง ความหมายที่สำคัญ จะอยู่ที่อนุประโยคหลัก (正句) ในขณะที่อนุประโยครอง (偏句) จะเป็นส่วนหนุนเสริม เช่น:

不管是什麼顏色，我都喜歡。

(不管是什麼顏色 คืออนุประโยครอง (偏句) ส่วน 我都喜歡 คืออนุประโยคหลัก (正句))

因為他來電話，所以咱們得等他。

(因為他來電話 คืออนุประโยครอง (偏句) ส่วน 所以咱們得等他 คืออนุประโยคหลัก (正句))

雖然衣服樣子不少，但是沒有他要的那種。

(雖然衣服樣子不少 คืออนุประโยครอง (偏句) ส่วน 但是沒有他要的那種 คืออนุประโยคหลัก (正句))

ความสัมพันธ์ของอนุประโยคในประโยคเชิงซ้อนต่างระดับ แบ่งออกเป็น 6 แบบดังต่อไปนี้:

- (1) สัมพันธหักมุม (轉折關係)
- (2) สัมพันธเป็นเหตุเป็นผล (因果關係)
- (3) สัมพันธเงื่อนไข (條件關係)
- (4) สัมพันธสมมุติ (假設關係)
- (5) สัมพันธจุดมุ่งหมาย (目的關係)
- (6) สัมพันธเลือกคัด (取舍關係)

(1) ความสัมพันธ์แบบหักมุม (轉折關係)

分句 ส่วนหลังคือ 正句 จะมีความหมายที่ตรงข้ามหรือสัณพัทธ์กับ 分句 ส่วนหน้า (偏句)

เช่น :

這場球賽雖然賣出了一萬張票，但是很多人還是沒買到。
儘管他住得比較遠，卻來得最早。

(2) ความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผล (因果關係)

分句 หนึ่ง (偏句) ยกมูลเหตุหรือเสนอหลักฐานขึ้นมา แล้วอีก 分句 หนึ่ง (正句) แสดงถึงผลหรือวินิจฉัยไปตามที่ปรากฏหลักฐานดังกล่าว เช่น:

因為他病了，所以不能參加這次大型演出活動。
由於他太高興了，沒注意外邊發生的情況。
你既然病了，就別參加這次大型演出活動了。

(3) ความสัมพันธ์แบบมีเงื่อนไข (條件關係)

分句 หนึ่ง (偏句) ยกเงื่อนไขขึ้นมา แล้วอีก 分句 หนึ่ง (正句) แสดงถึงผลที่เกิดขึ้นมาภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว เช่น:

不管前排后排的票，你都替我買一張。
只要是星期天，我就有時間。
只有努力工作，才不辜負人民的培養。
我一感冒，就發燒。

(4) ความสัมพันธ์แบบสมมุติ (假設關係)

分句 หนึ่ง (偏句) ยกสภาพการณ์ที่สมมติขึ้นอย่างหนึ่ง แล้วอีก 分句 หนึ่ง (正句) แสดงถึงผลที่เกิดขึ้นหรือวินิจฉัยตามสภาพการณ์แห่งสมมุติฐานดังกล่าว เช่น:

要是你們有興趣，我就陪你們去公園。
大家如果有意見，就提出來。
即使我病了，也一定參加這次大型演出活動。

(5) ความสัมพันธ์แบบมีวัตถุประสงค์ (目的關係)

分句 หนึ่ง (偏句) แสดงถึงพฤติกรรมที่เป็นไปเพื่อบรรลุซึ่งจุดมุ่งหมายบางอย่าง ส่วนอีก 分句 หนึ่ง (正句) แสดงถึงจุดมุ่งหมายที่พฤติกรรมดังกล่าวจะบรรลุถึง เช่น:

他努力學習，為的是取得好的成績。
我們應該早點兒告訴他，好讓他放心。

(6) ความสัมพันธ์แบบเลือกคัด (取舍關係)

分句 หนึ่ง (偏句) ยกการปฏิบัติที่ยังยวดยอย่างหนึ่งขึ้นมา ในขณะที่อีก 分句 หนึ่ง (正句) เสนอถึงการปฏิบัติอีกอย่างหนึ่งซึ่งผ่านการคัดเลือกหลังจากที่เปรียบเทียบแล้ว กล่าวคือละทำอย่างหนึ่งและเลือกทำอีกอย่างหนึ่งแทนนั่นเอง เช่น:

他寧可在家呆着，也不去看球賽。
我寧可不看足球比賽，也要寫完這篇文章。
與其看足球比賽，不如寫完這篇文章。

การแสดงรูปแบบของประโยคเชิงซ้อนอีกรูปแบบหนึ่งคือ ประโยคย่อกระชับ (緊縮句)

ประโยคย่อกระชับคือประโยคที่ใช้รูปแบบประโยคเชิงเดี่ยว (單句 เอกรรณประโยค) ในการแสดงเนื้อหาของประโยคเชิงซ้อน (複句) เช่น:

這件事非他處理不行。(หมายความว่า: เรื่องนี้ถ้าไม่让他จัดการ ก็จะจัดการไม่สำเร็จ)
你不想去也得去。(หมายความว่า: ถึงแม้你不愿意去 但还是要去)

ลักษณะสำคัญของประโยคย่อกระชับ (緊縮句的特點)

(1) ประโยคย่อกระชับ (緊縮句) กับบทประธาน

บทกริยาหน้า-หลังทั้ง 2 ส่วน ล้วนอยู่ในสังกัดของบทประธานหนึ่งเดียว เช่น

我非親自去一趟不可。
他一接到電報就動身了。

(2) บทกริยาทั้ง 2 บทของประโยคย่อกระชับ (緊縮句) อาจมีความสัมพันธ์กันหลายแบบ (並列, 選擇, 遞進, 假設, 原因, 條件, 承接) เช่น:

路不修不平。(สัมพันธ์สมมติ ความหมายคือ: ถ้าไม่ซ่อมถนน ถนนก็จะไม่ราบเรียบ)

他有事晚點兒來。(สัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผล ความหมายคือ: เนื่องจากเขามีธุระ ดังนั้นจึงมาสาย)

(3) ส่วนบทกริยาของประโยคย่อกระชับ (緊縮句) ส่วนมากจะทำหน้าที่โดย 動詞、動賓詞組、動補詞組、動詞性偏正詞組、形容詞

(4) บทกริยาทั้ง 2 ส่วนของประโยคย่อกระชับ (緊縮句) ล้วนแต่สั้นง่าย โครงสร้างกระชับ มักใช้ในภาษาพูด ออกเสียงรวดเดียวไม่เว้นช่วง ในการเขียนจะไม่ใช้เครื่องหมายเว้นวรรค (逗號 “ , ” 、 分號 “ ; ”) อะไรเลย

(5) ประโยคย่อกระชับ (緊縮句) กับศัพท์เชื่อมสัมพันธ์ (關聯詞)

ประโยคย่อกระชับที่ใช้ศัพท์เชื่อมสัมพันธ์ก็มี ที่ไม่ใช่ก็มี เช่น:

他们越谈越高興。(สัมพันธ์เพิ่มทวี)

明天你非來參加不可。(สัมพันธ์เงื่อนไข)

他病了沒有。(สัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผล)

(因為他病了，所以沒來。)

你想聽就聽。(สัมพันธ์สมมติ)

(如果你想聽，你就聽。)

3.1.2 คำ (詞)

คำ คือหน่วยภาษาที่พื้นฐานที่สุดในการสร้างประโยค ดังประโยค 我們學習漢語。ประกอบขึ้นมาจากคำ 3 คำ คือ 我們，學習，และ 漢語 และประโยค 我朋友努力學習漢語。ประกอบขึ้นจากคำว่า 我，朋友，努力... ต่าง ๆ รวม 5 คำ

คำในภาษาจีน แบ่งตามความหมายและลักษณะสำคัญทางไวยากรณ์ได้ 2 ชนิดใหญ่ คือ 實詞 คำเต็ม กับ 虛詞 คำพ้อง คำเต็ม(實詞) เป็นคำที่มีความหมายจริงและสามารถทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของประโยคได้โดยคำพ้อง เช่น คำนาม คำสรรพนาม เป็นต้น คำในประโยคตัวอย่างข้างต้นทั้ง 6 คำเป็นคำเต็ม (實詞) ทั้งสิ้น ส่วนคำพ้อง (虛詞) นั้นโดยทั่วไปไม่มีความหมายที่แท้จริง ตามปกติไม่อาจทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของประโยคได้โดยตัวเอง เช่น (副詞) คำกริยาวิเศษณ์ (助詞) คำเสริม(คำช่วย) เป็นต้น

คำพ้อง (虛詞) หมายถึง คำกริยาวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน คำเสริม(คำช่วย) เป็นต้น คำเหล่านี้จะไม่แสดงความหมายของศัพท์อย่างเป็นรูปธรรม แต่เมื่ออยู่ในประโยคจะทำให้เกิดบทบาททางไวยากรณ์ที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ตัวอย่าง 我書 ไม่สามารถที่จะแสดงความหมายให้ชัดเจน แต่ถ้าเป็น 我的書 จะหมายความว่า 書屬於我 นั่นเป็นเพราะคำเสริมเพื่อช่วยโครงสร้าง “的” ทำให้เกิดบทบาทขึ้นมา และดังเช่น 我寫一封信 หมายถึงเตรียมจะเขียน (準備寫) แต่ในประโยคนี้ 我寫了一封信 เนื่องจากได้ใช้คำเสริมเพื่อบอกสภาพกริยา“了” จึงแสดงว่า ได้เขียนเสร็จแล้ว (已經寫完了)

ชนิดของคำ

ในหนังสือไวยากรณ์จีนกลางกล่าวถึงเรื่องชนิดของคำแบ่งเป็น 15 ชนิด(ประพิน มโนมัยวิบูลย์ 2541: 6-31) มาประกอบเพื่อใช้อธิบายร่วมกับโครงสร้างวลีกับโครงสร้างประโยค ดังนี้

1. คำนาม (名詞 míngcí) คือ คำที่หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม
2. คำบอกเวลา (時間詞 shíjiāncí) คือ คำที่มีความหมายเกี่ยวกับเวลา
3. คำบอกสถานที่ (處所詞 chūsuǒcí) คือ คำที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่
4. คำบอกทิศทาง (方位詞 fāngwèicí) คือ คำที่มีความหมายเกี่ยวกับทิศทาง
5. คำสรรพนาม (代詞 dàicí) คือ คำที่ใช้แทนนามและคำชนิดอื่น ๆ ที่เป็นคำแท้ เช่น คำกริยา คำคุณศัพท์ เป็นต้น
6. คำบอกจำนวน (數詞 shùcí) คือ คำที่ใช้บอกจำนวนสิ่งของต่าง ๆ หรือการกระทำต่าง ๆ
7. คำลักษณนาม (量詞 liàngcí) คือ คำที่ใช้จำแนกคำนามสามัญเป็นกลุ่มเป็นพวกหรือจำแนกการกระทำตามครั้งหรือตามช่วงเวลา หรือระยะทางที่ทำอากรนั้น
8. คำกริยา (動詞 dòngcí) คือ คำที่ใช้แสดงอาการหรือสภาพหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ
9. คำคุณศัพท์ (形容詞 xíngróngcí) คือ คำที่ขยายความหมายของคำนามในด้านต่าง ๆ เพื่อบอกสภาพ ลักษณะ คุณสมบัติ สี ขนาด
10. คำวิเศษณ์ (副詞 fùcí) คือ คำที่ใช้ขยายความหมายของคำกริยา หรือคำคุณศัพท์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
11. คำบุพบท (介詞 jiècí) คือ คำที่อยู่หน้าคำนาม คำสรรพนาม หรือวลีเพื่อแสดงความสัมพันธ์ของคำนาม คำสรรพนาม หรือวลีนั้นกับคำกริยาในประโยค
12. คำเชื่อม (連詞 liáncí) คือ คำที่ใช้เชื่อมคำ วลี ประโยค เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ หรือระหว่างเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือระหว่างสิ่งต่าง ๆ กับเหตุการณ์ที่กล่าวถึงในประโยคนั้น
13. คำช่วย (助詞 zhùcí) คือ คำไม่แท้¹ ที่ใช้เพื่อบอกหน้าที่ต่าง ๆ ทางไวยากรณ์
14. คำอุทาน (嘆詞 tàncí) คือ คำที่เกิดจากการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ หรือเปล่งเสียงเรียกผู้อื่นให้เกิดความสนใจ
15. คำเลียนเสียง (象聲詞 xiàngshēngcí) คือ คำที่เกิดจากการเปล่งเสียงเลียนเสียงต่าง ๆ

¹ คำไม่แท้ คือ คำที่มีความหมายไม่เต็มในตัวเอง แต่เป็นคำที่ใช้เพื่อบ่งบอกหน้าที่ต่าง ๆ ทางไวยากรณ์ได้แก่ คำบุพบท คำเชื่อม คำช่วย คำอุทาน และคำเลียนเสียง

3.1.3 วลี (詞組)

วลีคือกลุ่มคำที่เกิดจากคำกับคำประกอบกันขึ้นมาตามกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ที่กำหนดจำเพาะ วลีมีหลายชนิด เช่น 主謂詞組 วลีประธาน-กริยา, 動賓詞組 วลีกริยา-กรรม, 偏正詞組 วลีแบบ ความขยาย/ต่างระดับ เป็นต้น

เช่นประโยค 我朋友努力學習漢語。 我朋友 เป็นภาคประธาน คือ 偏正詞組 วลีแบบความ ขยาย/ต่างระดับ

วิธีการทางไวยากรณ์ที่สำคัญที่สุดในการประกอบคำสร้างประโยค คือ การลำดับคำหนึ่ง และการใช้คำพ้อง (虛詞) อีกหนึ่ง

การลำดับคำในภาษาจีน อยู่ในฐานะที่สำคัญอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการรวมกลุ่มกันของคำกับคำ หรือตำแหน่งของส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประโยค ล้วนแต่มีการไล่เรียงตามลำดับที่แน่นอนจำเพาะทั้งสิ้น ดังเช่น ส่วนประกอบขยาย (定語 และ 狀語) จะต้องอยู่ที่ข้างหน้าของ 中心語(คำหลัก) ที่ถูกขยาย ในประโยค 我也買 那 也 เป็น 狀語 ส่วน 買 เป็น 中心語 จะอย่างไรก็ไม่อาจสลับ สับเปลี่ยนลำดับของคำกันได้เลย หากใช้ว่า 我買也 ก็จะแสดงความหมายอันใดหาได้ไม่ แต่สำหรับ ในประโยคที่ 1 我們都不去 กับประโยคที่ 2 我們不都去 แล้ว จากการที่ 都 กับ 不 มีลำดับที่แตกต่าง กัน ทำให้ความหมายของทั้งสองประโยคไม่เหมือนกันไปด้วย

ประโยคที่ 1 แสดงถึงว่า ในระหว่าง 我們 ไม่มีใครไป 去 เลยสักคน

ส่วนประโยคที่ 2 หมายถึง ในท่ามกลาง 我們 มีทั้งผู้ที่ไป 去 และผู้ที่ไม่ไป 不去

ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งในไวยากรณ์จีน คือไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่เคร่งครัด กล่าว คือ คำกริยาในภาษาจีนนั้นไม่ว่าจะตกอยู่ในสภาพการณ์เช่นใดก็ตาม หมายถึงไม่ว่าประธาน จะเป็น บุรุษสรรพนามที่เท่าไร- เพศอะไร- มีจำนวนเพียงไหน หรือ อยู่ในกาลใดก็ตาม รูปเดิมของคำกริยา จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ทั้งสิ้น

โครงสร้างวลี

โครงสร้างของวลีแบ่งออกเป็น 11 ชนิด (เลี้ยว อานต้า, 2547:154)

1. วลีคู่ขนาน (聯合詞組)
2. วลีประธาน-กริยา (主謂詞組)
3. วลีกริยา-กรรม (動賓詞組)
4. วลีต่างระดับ (偏正詞組)
5. วลีส่วนเสริม (補充詞組)

(5) วลีคู่ขนาน (聯合詞組) ที่มีลักษณะกริยา (謂詞性) พ่วงหลังได้ด้วยบทกรรม (賓語) บทเสริมกริยา (補語) หรือคำเสริมอาการ (動態助詞)

2. วลีประธาน-กริยา (主謂詞組)

วลีประธาน-กริยา (主謂詞組) คือ กลุ่มคำที่ประกอบขึ้นจากคำที่มีความสัมพันธ์กันในฐานะประธานกับกริยา (主) และ (謂) ตัวอย่างเช่น :

頭髮長 (頭髮 คือประธาน (主) 長 คือกริยา (謂))

他描寫 (他 คือประธาน (主) 描寫 คือกริยา (謂))

ลักษณะสำคัญทางไวยากรณ์ของวลีประธาน-กริยา (主謂詞組的語法特點)

(1) ลำดับคำของวลีประธาน-กริยา (主謂詞組) คงที่แน่นอน ประธาน (主) นำหน้า กริยา (謂) ตามหลัง

(2) ประธาน (主) เป็นเป้าที่ถูกบรรยาย มักจะทำหน้าที่โดยคำนาม (名詞) หรือคำสรรพนาม (代詞) กริยา (謂) ข้างหลังที่บรรยายประธาน (主) มักจะทำหน้าที่โดยคำกริยา (動詞) หรือคำคุณศัพท์ (形容詞) ดังเช่น :

我看 (我 คำสรรพนาม(代詞) ที่เป็นประธาน(主) ; 看 คือคำกริยา(動詞) ที่เป็นกริยา(謂))

目的明確 (目的 คือ คำนาม(名詞) ที่เป็นประธาน(主) ; 明確 คือ คำคุณศัพท์(形容詞) ที่เป็นกริยา (謂))

(3) ระหว่างคำในกลุ่มคำไม่ต้องใช้คำพ้อง (虛詞) เชื่อมต่อ

(4) โดยทั่วไปลงเสียงหนักที่คำหลังในวลีประธาน-กริยา (主謂詞組)

3. วลีกริยา-กรรม (動賓詞組)

วลีกริยา-กรรม (動賓詞組) คือ กลุ่มคำที่ประกอบขึ้นจากคำที่มีความสัมพันธ์กันในฐานะกริยา (動) กับกรรม (賓) ตัวอย่างเช่น :

吃飯 (吃 เป็นคำกริยา (動詞) 飯 เป็นคำนาม (名詞) ที่เป็นบทกรรม (賓語))

寫漢字 (寫 เป็นคำกริยา (動詞) 漢字 เป็นคำนาม (名詞) ที่เป็นบทกรรม (賓語))

ลักษณะสำคัญทางไวยากรณ์ของวลีกริยา-กรรม (動賓詞組的語法特點)

- (1) ลำดับคำในวลีกริยา-กรรม (動賓詞組) นั้นคงที่ คำกริยา (動詞) อยู่ข้างหน้าแน่นอน
- (2) คำหน้าเป็นคำสรรพนามกริยา แสดงการกระทำหรือพฤติกรรม คำหลังเป็นคำแสดงผลกระทบ หรือการถูกรอบงำจากคำที่อยู่ข้างหน้า
- (3) คำกริยา (動詞) โยงท้ายด้วยบทกรรม (賓語) ได้โดยตรง ไม่ต้องมีคำพ้อง (虛詞) มาเชื่อมกลาง
- (4) เสียงหนักในวลีกริยา-กรรม (動賓詞組) โดยทั่วไปเน้นลงที่คำหลัง
- (5) ในวลีกริยา-กรรม (動賓詞組) ข้างหลังคำกริยา (動詞) อาจจะโยงคำเสริมอาการหรือบทเสริมกริยา (動態助詞或補語) เข้าไปด้วยได้

4. วลีต่างระดับ (偏正詞組)

วลีต่างระดับ (偏正詞組) คือกลุ่มคำที่ประกอบกันขึ้นมาจากความสัมพันธ์ต่างระดับระหว่างส่วนขยายหรือฝ่ายรอง (偏) กับส่วนถูกขยายหรือฝ่ายหลัก (正) ซึ่งเป็นส่วนประกอบหน้าหลังตามลำดับโดยทั่วไป วลีต่างระดับ (偏正詞組) แบ่งได้เป็น 2 ประเภท :

(1) วลีต่างระดับลักษณะคำนาม (名詞性偏正詞組) คือวลีต่างระดับที่มีส่วนประกอบส่วนหลังเป็นคำนาม (名詞) ดังเช่น :

沙漠地帶 (沙漠 เป็นส่วนขยายหรือฝ่ายรอง (偏) ที่เป็นบทขยายนาม (定語) ; 地帶 เป็นส่วนถูกขยายหรือฝ่ายหลัก (正) ที่เป็นคำหลัก (中心語))

勞動人民 (勞動 เป็นส่วนขยายหรือฝ่ายรอง (偏) ที่เป็นบทขยายนาม (定語) ; 人民 เป็นส่วนถูกขยายหรือฝ่ายหลัก (正) ที่เป็นคำหลัก (中心語))

(2) วลีต่างระดับลักษณะคำกริยา (動詞性偏正詞組) กับวลีต่างระดับลักษณะคำคุณศัพท์ (形容詞性偏正詞組) คือวลีต่างระดับที่มีส่วนหลังเป็นคำกริยา (動詞) หรือคำคุณศัพท์ (形容詞) ดังเช่น :

詳細解釋 (詳細 เป็นส่วนขยายหรือฝ่ายรอง (偏) ที่เป็นบทขยายหน้ากริยา (狀語) ; 解釋 เป็นส่วนถูกขยายหรือฝ่ายหลัก (正) ที่เป็นคำหลัก (中心語))

很結實 (很 เป็นส่วนขยายหรือฝ่ายรอง (偏) ที่เป็นบทขยายหน้ากริยา (狀語) ; 結實 เป็นส่วนถูกขยายหรือฝ่ายหลัก (正) ที่เป็นคำหลัก (中心語))

ลักษณะสำคัญทางไวยากรณ์ของวลีต่างระดับ (偏正詞組的語法特點)

(1) ลำดับคำของวลีต่างระดับ (偏正詞組) คงที่แน่นอน ข้างหน้าคือส่วนขยายหรือฝ่ายรอง (偏) ข้างหลังคือส่วนถูกขยายหรือฝ่ายหลัก (正) ส่วนประกอบหน้าเป็นส่วนขยาย (偏) ของส่วนประกอบหลัง (正) ดังเช่น :

一本書 會做 兩個小時 多麼繁榮
他叔叔 高興地說 用的東西 不缺
可憐的人 多聽多說 藍藍的天空 非常樂觀

(2) ส่วนประกอบหลังของวลีต่างระดับ (偏正詞組) จะเป็นคำนาม (名詞) คำกริยา (動詞) หรือคำคุณศัพท์ (形容詞) ชนิดใดชนิดหนึ่ง ในขณะที่ส่วนประกอบหน้าอาจทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย (偏) ได้ทุกชนิด

(3) ระหว่างส่วนขยายหรือฝ่ายรอง (偏) กับส่วนถูกขยายหรือฝ่ายหลัก (正) ในวลีต่างระดับบางที่ต้องใช้คำพร้อง (虛詞) ต่อเชื่อม ดังเช่น :

安靜的環境 嚴肅地宣佈
他的聲音 客觀地分析

(4) เสียงหนักในวลีต่างระดับ (偏正詞組) มักจะเน้นลงที่ข้างหน้าที่เป็นส่วนประกอบขยาย (偏)

5. วลีส่วนเสริม (補充詞組)

วลีส่วนเสริม (補充詞組) คือ กลุ่มคำที่ประกอบกันขึ้นมาจากความสัมพันธ์เชิงเสริม วลีส่วนเสริม (補充詞組) แบ่งออกเป็นสองประเภทคือ :

(1) วลีเสริมกริยา (動補詞組) ประกอบขึ้นจากคำกริยา (動詞) กับส่วนประกอบเสริม (補充成分) ดังเช่น :

洗乾淨 (洗 เป็นคำกริยา (動詞) ที่ เป็นคำหลัก (中心語) ; 乾淨 เป็นคำคุณศัพท์ (形容詞) ที่ เป็นส่วนประกอบเสริม (補充成分))

選出 (選 เป็นคำกริยา (動詞) ที่ เป็นคำหลัก (中心語) ; 出 เป็นคำกริยา (動詞) ที่ เป็นส่วนประกอบเสริม (補充成分))

(2) วลีเสริมคุณศัพท์ (形補詞組) ประกอบขึ้นจากคำคุณศัพท์ (形容詞) กับส่วนประกอบเสริม (補充成分) ดังเช่น :

高得很 (高 เป็นคำคุณศัพท์ (形容詞) ที่ เป็นคำหลัก (中心語) ; 很 เป็นคำกริยาวิเศษณ์ (副詞) ที่ เป็นส่วนประกอบเสริม (補充成分))

少一點兒 (少 เป็นคำคุณศัพท์ (形容詞) ที่ เป็นคำหลัก (中心語) ; 一點兒 เป็น (數量詞) ที่ เป็นส่วนประกอบเสริม (補充成分))

ลักษณะสำคัญทางไวยากรณ์ของวลีส่วนเสริม (補充詞組的語法特點)

(1) ลำดับคำในวลีส่วนเสริม (補充詞組) คงที่แน่นอน คำหลัก (中心語) อยู่หน้าประกอบเสริม (補充成分) อยู่หลัง ดังเช่น :

整理好 聽懂 念三遍 休息一會兒

(2) ระหว่างคำหลัก (中心語) กับส่วนประกอบเสริม (補充成分) บางที่ต้องใช้คำเสริม โครงสร้าง得 หรือ 不 เข้าต่อเชื่อม ดังเช่น :

睡得著 起得晚 修不好 看不見

(3) ส่วนประกอบเสริม (補充成分) อาจทำหน้าที่โดยกริยา (動詞) คำคุณศัพท์ (形容詞) หรือส่วนน้อยของคำกริยาวิเศษณ์ (副詞) และวลี (詞組)

(4) เสียงหนักของวลีส่วนเสริม (補充詞組) โดยปกติจะเน้นลงที่ส่วนประกอบเสริม (補充成分) ข้างหลัง

6. วลีสหกริยา (連動詞組)

วลีสหกริยา¹ (連動詞組) คือวลีบทกริยาคำกริยา ที่มีคำกริยาหรือวลีลักษณะคำกริยาดังแต่สองหน่วยขึ้นไปในวลีเดียวกัน คำกริยา(หรือวลี)เหล่านี้เรียกว่าวลีสหกริยาหรือวลีบทกริยาซ้อน (連動詞組) ทำหน้าที่เป็นบทกริยาของประธานหนึ่งเดียวเท่านั้น

ลักษณะสำคัญทางไวยากรณ์ของวลีบทกริยาคำกริยา (連動詞組的語法特點)

(1) รูปแบบพื้นฐานของวลีบทกริยาคำกริยา (動詞詞組) คือ: บทประธาน (主語) + บทกริยา₁ (謂語₁) + ((บทกรรม₁ (賓語₁)) + บทกริยา₂ (謂語₂) + (บทกรรม₂ (賓語₂))) ดังเช่น :

一見傾心 yī jiàn qīng xīn
一見鍾情 yī jiàn zhōng qíng
一見如故 yī jiàn rú gù
一往情深 yì wǎng qíng shēn
緣木求魚 yuán mù qiú yú

(2) วลีบทกริยาซ้อน (連動詞組) วลีแบบนี้มักใช้คำกริยาดังแต่สองคำขึ้นไปประกอบกันขึ้นเป็นบทกริยา เพื่ออธิบายความถึงประธานเดียวกัน

¹วลีบทกริยาซ้อน (連動詞組) (วลีภาคแสดงซ้อน (連謂詞組)) ผู้ที่กล่าวถึงคนแรกคือจ้าวเหวียนเหียน (趙元任 Zhào Yuánrèn) ดูการเรียบเรียงของหลี่หยง (見李榮 Lǐ Róng 編譯的) ในหนังสือไวยากรณ์ในภาษาพูดปักกิ่ง《北京口語語法 Běijīng Kǒuyǔ Yǔfǎ》1952 กายหมิง (開明書店)

7. วลีบทควบ (兼語詞組)

วลีบทควบ¹ (兼語詞組) คือวลีบทกริยาคำกริยาที่มีบทควบ ในวลีวลีหนึ่งมีบทกริยาสองบท บทกรรมของบทกริยา(คำกริยา) ข้างหน้าทำหน้าที่ควบเป็นบทประธานของบทกริยาข้างหลัง ส่วนประกอบเช่นนี้เรียกว่า วลีบทควบ (兼語式)

ลักษณะสำคัญทางไวยากรณ์ของวลีบทควบ (兼語詞組的語法特點)

(1) รูปแบบพื้นฐานของวลีบทควบ (兼語詞組) คือ: บทประธาน (主語) + บทกริยา (謂語) (คำกริยา (動詞)) + บทควบ (兼語) + บทกริยาของบทควบ (兼語的謂語) ดังเช่น :

以鄰為壑 yǐ lín wéi hè
令人生畏 lìng rén shēng wèi
引狼入室 yǐn láng rù shì
發人深省 fā rén shēn xǐng
調虎離山 tiào hǔ lí shān
積少成多 jī shǎo chéng duō

(2) วลีบทควบ (兼語詞組) : คือวลีที่กรรมในโครงสร้างแรกทำหน้าที่เป็นประธานของโครงสร้าง

¹ วลีบทควบ (兼語詞組) ชื่อนี้มาจากหนังสือไวยากรณ์จีน 《現代漢語語法講話 Xiàndài Hànyǔ Yǔfǎ Jiǎnghuà》 เขียนโดยตังเจินชู่และคณะ、1962、商務印書館 Shāngwù Yìnshūguǎn

3.2 ไวยากรณ์ปริวรรต (Transformational Grammar)

นอกจากโครงสร้างทางภาษาจีนแล้ว เรื่องที่น่าสนใจที่เป็นความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างทางภาษาอีกเรื่องหนึ่ง คือ ไวยากรณ์ปริวรรต (Transformational Grammar)

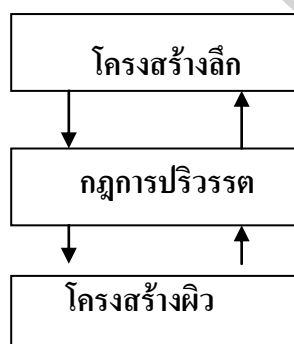
ไวยากรณ์ปริวรรตคือ ไวยากรณ์ที่สร้างขึ้นมา โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ การตั้งทฤษฎีทางภาษา (Theory of Language) ขึ้นมาเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในภาษาว่าภาษาคืออะไร ประกอบขึ้นด้วยอะไร คุณสมบัติอะไร ที่ภาษามีเหมือน ๆ กัน อะไรที่ทำให้ภาษาแตกต่างกัน อะไรคือประโยคที่ถูกหรือผิดในภาษา ในอุดมคติแล้วทฤษฎีนี้ต้องมีความง่ายด้วย (วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์, 2527)

ผู้นำทฤษฎีนี้ คือ Noam Chomsky โดยเขาได้มองว่าภาษาของมนุษย์มีอยู่ 2 ระดับ คือ ระดับโครงสร้างลึก (Deep structure) และระดับโครงสร้างผิว (Surface Structure)

ระดับโครงสร้างลึกเปรียบได้กับความรู้ในภาษา (Competence) ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้อง มีกฎเกณฑ์ มีความสมบูรณ์ จึงมีลักษณะเป็นนามธรรม ส่วนระดับโครงสร้างผิว เปรียบได้กับการใช้ภาษา (Performance) ซึ่งเป็นการใช้ภาษาจริง ๆ มีลักษณะเป็นรูปธรรม มนุษย์เรามีความรู้ในภาษาอยู่ในสมองแต่เมื่อใช้ภาษาจริง ๆ อาจไม่ถูกต้องสมบูรณ์ดังที่เรามีความรู้ ทั้งนี้เพราะอาจเป็นความเพอเรอ, เหนื่อยล้า ฯลฯ

ดังนั้นเมื่อเราวิเคราะห์ภาษาที่ใช้กันอยู่ ซึ่งถือเป็นโครงสร้างผิวเราจำเป็นต้องวิเคราะห์โครงสร้างลึกด้วย การที่เราวิเคราะห์โครงสร้างลึกจะทำให้เราเห็นความถูกต้องของกฎไวยากรณ์ นอกจากนี้ยังช่วยแก้ไขปัญหาในกรณีที่โครงสร้างผิวนั้น กำกวม ไม่ว่าจะ คำกำกวม หรือ โครงสร้างกำกวม

การวิเคราะห์จากโครงสร้างลึกไปโครงสร้างผิวหรือจากโครงสร้างผิวไปโครงสร้างลึกนั้น จะต้องผ่านกฎการปริวรรต (Transform) กฎการปริวรรต คือ การลด การเพิ่ม หรือการย้ายที่

ชอมสกี (Chomsky) ได้มองเห็นข้อบกพร่องของการวิเคราะห์ภาษาโดยใช้ทฤษฎีไวยากรณ์ โครงสร้างว่า วิเคราะห์ได้เฉพาะโครงสร้างผิวเท่านั้น

เช่น ประโยค เขากินข้าว
เขากินมือ

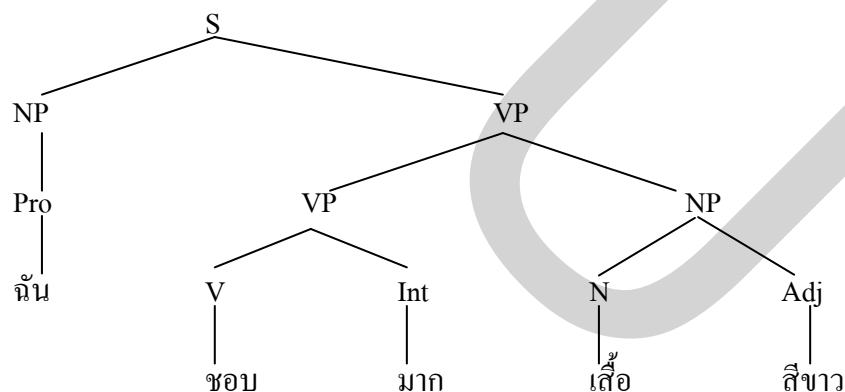
ทั้ง 2 ประโยค หากใช้การวิเคราะห์ส่วนประชิดของไวยากรณ์โครงสร้าง ผลการวิเคราะห์จะเหมือนกัน แต่ถ้าถามเจ้าของภาษา คำตอบที่ได้คือ 2 ประโยคนี้นี้มาจากโครงสร้างลึกที่ต่างกัน จะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์ภาษาของไวยากรณ์ปริวรรต จึงเหมาะสมที่จะให้เจ้าของภาษาวิเคราะห์ เพราะเจ้าของภาษาจะรู้ความหมายที่แท้จริงของประโยคด้วย

เช่น ประโยค วันนี้วันศุกร์
วันนี้เป็นวันศุกร์

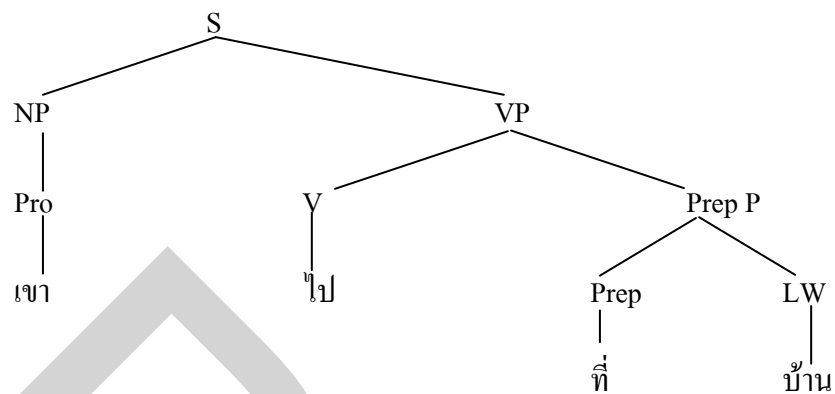
อาจมีผู้วิเคราะห์ที่ไม่ใช่คนไทย กล่าวว่า ทั้ง 2 ประโยค มาจากโครงสร้างลึกที่ต่างกัน แต่ถ้าคนไทยได้อ่านก็สามารถบอกได้ว่า 2 ประโยคนี้นี้ มีความหมายเหมือนกัน เพราะในภาษาไทย บางประโยคสามารถ ละคำกริยา “คือ”, “เป็น” ได้

ตัวอย่างการวิเคราะห์ประโยค

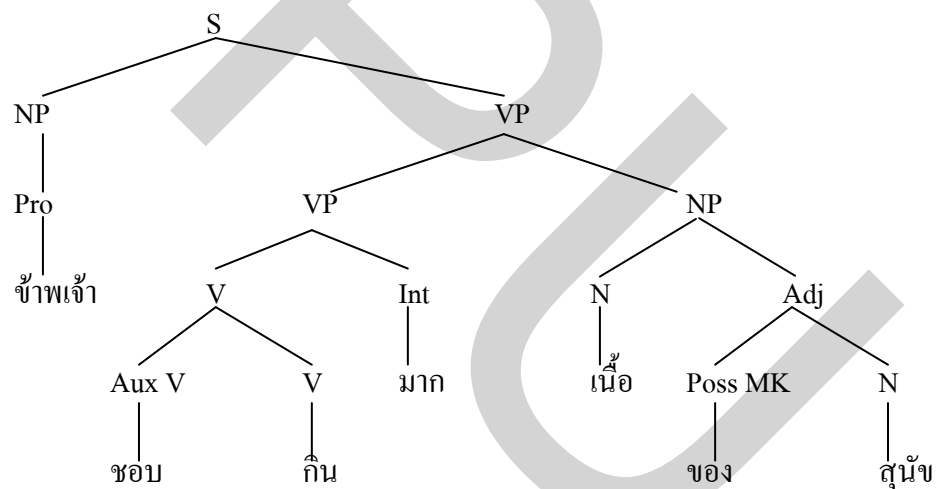
1. ประโยคโครงสร้างผิว : เสือสีขาวฉันชอบมาก
ประโยคโครงสร้างลึกในรูปของต้นไม้ :

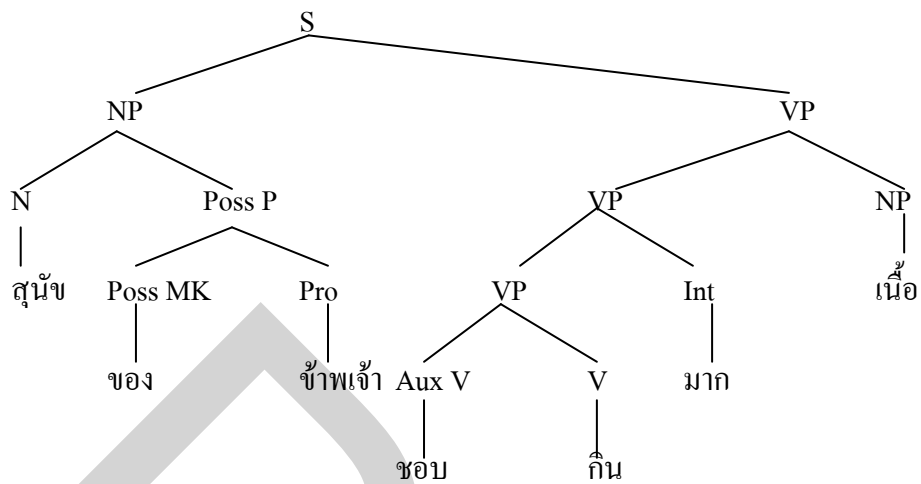

2. ประโยคโครงสร้างผิว : เขาไปบ้าน
 ประโยคโครงสร้างลึกในรูปของต้นไม้ :

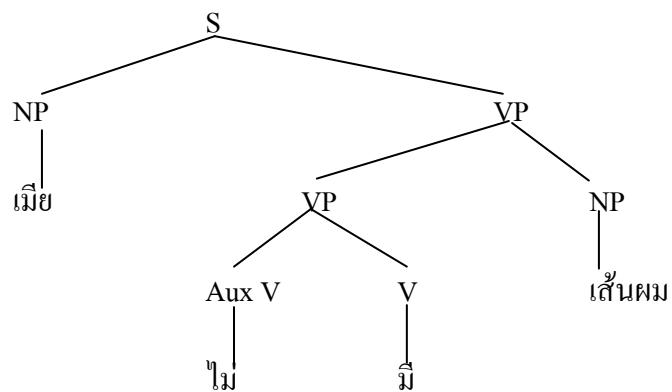
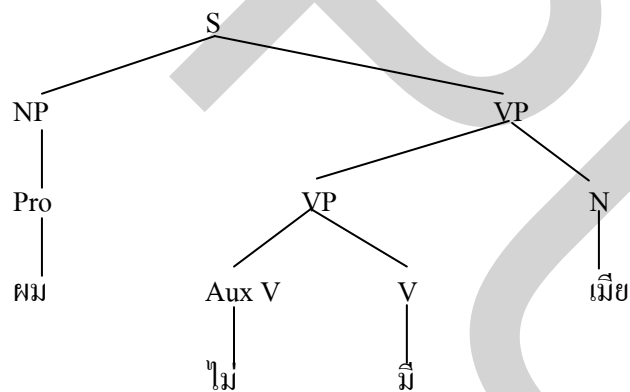

3. ประโยคโครงสร้างผิว : เนื้อสุนัข ขี้อายชอบกินมาก
 ประโยคโครงสร้างลึกในรูปของต้นไม้ :

4. ประโยคโครงสร้างพิว : เมียผมไม่มี
 ประโยคโครงสร้างทีกในรูปของต้นไม้ :

3.3 เจตนาการใช้จำนวนเงิน

เรื่องการใช้จำนวน จำนวนนอกจะกล่าวถึงลักษณะทั่วไปแล้วในเรื่องของความหมายได้ให้ความสำคัญ ซึ่งในการสื่อความหมายจะทำให้เห็นเจตนาการใช้แตกต่างกัน สุนันท์ อัญชลินุกูล (2543) ได้จำแนกเจตนาการใช้คำพังเพยในภาษาไทยออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. คำพังเพยชนิดบอกเจตนาคำหยาบ
2. คำพังเพยชนิดบอกเจตนาตักเตือน
3. คำพังเพยชนิดบอกเจตนาแสดงความเห็น
4. คำพังเพยชนิดบอกเจตนาชื่นชม

1. คำพังเพยชนิดบอกเจตนาคำหยาบ

คำพังเพยชนิดนี้บอกเจตนาชัดเจนว่าผู้กล่าวคำพังเพยมีเจตนาในการเปรียบเทียบเพื่อคำหยาบอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น

ตำนานพริกละลายแม่น้ำ

คำพังเพยนี้บอกเจตนาชัดเจนว่าผู้เปรียบเทียบมีเจตนาคำหยาบใครก็ตามที่ไม่ได้ใช้ของที่มีคุณค่าให้เกิดประโยชน์ หรือไม่คุ้มค่าเงินที่ใช้ไป แต่แทนที่จะดำเนินตรงๆ ก็ใช้วิธีเปรียบเทียบโดยอาจใช้เหตุการณ์ที่พบเห็นบ่อยๆ จากพฤติกรรมวิถีไทยที่อยู่ติดแม่น้ำลำคลองแล้วเห็นว่าน้ำพริกเป็นของน้อยที่มีค่า แต่กลับเอาไปละลายในแม่น้ำซึ่งมีปริมาณมากมายเกินกว่าสัดส่วนที่เหมาะสมกับน้ำพริก ทำให้ไม่มีทางจะได้น้ำแกงที่อร่อยได้ เท่ากับว่าทำในสิ่งที่ไม่ได้มีประโยชน์ แล้วมาสร้างเป็นคำพังเพยว่า “ตำนานพริกละลายแม่น้ำ”

ราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายคำพังเพยนี้ไว้ว่า “ลงทุนไปโดยไม่ผลประโยชน์ไม่คุ้มทุน, ใช้จ่ายทรัพย์ในทางไม่เกิดประโยชน์, เสียทรัพย์ไปโดยไม่ได้รับประโยชน์อะไร”

2. คำพังเพยชนิดบอกเจตนาตักเตือน

คำพังเพยชนิดนี้จะบอกเจตนาชัดเจนว่าผู้กล่าวคำพังเพยมีเจตนาตักเตือนอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น

คืบก็ทะเล สอกก็ทะเล

คำพังเพยนี้ใช้แสดงเจตนาตักเตือนให้อีกฝ่ายหนึ่งคิดอย่างรอบคอบ ไม่ประมาทโดยใช้สถานการณ์ของผู้ที่ต้องออกทะเลว่า ไม่ว่าจะเดินเรือไปใกล้ไกลเพียงใดก็ต้องระมัดระวังอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และนำมาใช้ตักเตือนผู้ที่จะประกอบการอื่น ๆ ให้รู้จักรอบคอบด้วย แต่แทนที่จะตักเตือนตรง ๆ ก็ใช้วิธีเปรียบกับพฤติกรรมของผู้ที่ออกทะเลเสมอ ๆ แล้วสร้างเป็นคำพังเพยว่า “ลืบกี้ทะเล สอกกี้ทะเล”

ราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายคำพังเพยนี้ไว้ว่า “ออกทะเลอย่าประมาททะเล เพราะอาจเกิดอันตรายได้ทุกเมื่อ”

3. คำพังเพยชนิดบอกเจตนาแสดงความเห็น

คำพังเพยชนิดนี้จะบอกเจตนาชัดเจนว่าผู้กล่าวคำพังเพยมีเจตนาแสดงความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่ใช่ลักษณะคำหยา ดักเตือน หรือชม เช่น

มากหมอมากความ

คำพังเพยนี้ไม่ได้แสดงเจตนาคำหยาแต่ใช้แสดงเจตนาแสดงความคิดเห็นว่ามีปัญหาบางเรื่องถ้าปรึกษาหลายคนเกินไปจะได้ความเห็นต่าง ๆ กันจนทำให้ตัดสินใจไม่ถูกว่าจะเชื่อใครดี แต่แทนที่จะแสดงความคิดเห็นตรง ๆ ก็ใช้วิธีเปรียบกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเสมอ ๆ ในชีวิตประจำวันในการขอความเห็นจากหลาย ๆ คนว่าใครรักษาโรคนั้น โรคนี้ดีกว่ากัน ซึ่งมักจะได้รับความเห็นไม่ตรงกัน และบางครั้งก็เสนอความเห็นใหม่เพิ่มขึ้นอีกทำให้ตัดสินใจไม่ถูกว่าจะเชื่อใครดี แล้วนำมาสร้างเป็นคำพังเพยว่า “มากหมอมากความ”

ราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายคำพังเพยนี้ไว้ว่า “มากคนก็มากเรื่อง”

4. คำพังเพยชนิดบอกเจตนาชื่นชม/พึงพอใจ

คำพังเพยชนิดนี้จะบอกเจตนาชัดเจนว่าผู้กล่าวคำพังเพยมีเจตนาแสดงความชื่นชมหรือพึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่กล่าวชมตรง ๆ ดังนั้นอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่นำมาเปรียบ ซึ่งอาจจะเป็นความเข้าใจความหมายของคำหรือความเข้าใจตามค่านิยมก็ตาม เช่น

กึ่งทองใบหยก

คำพังเพยนี้ใช้แสดงเจตนาชื่นชมความเหมาะสมของกลุ่มสาว แต่แทนที่จะชื่นชมตรง ๆ ก็ใช้วิธีเปรียบกับ สิ่งของสองสิ่งเข้าคู่กันได้เหมาะสม อย่างเช่น กึ่งทอง กับใบหยก แล้วสร้างเป็นคำพังเพยว่า “กึ่งทอง กับใบหยก”

ราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายคำพังเพยนี้ไว้ว่า “เหมาะสมกัน”

นอกจากนั้นรัชยา พิชัยแพทย์ (2531) ได้กล่าวถึงการใช้สำนวนอีกแบบหนึ่งที่แสดงเจตนาการใช้ คือ การใช้ภาษาเชิงประชด

การใช้ภาษาเชิงประชด หมายถึง การใช้คำพูดซึ่งมีความหมายตรงกันข้ามกับความหมายจริงของรูปประโยคเพื่อกล่าวประณามในสิ่งที่ผู้พูดไม่เห็นด้วย ดังนั้นการตีความการประชดจึงต้องอาศัยบริบทและภูมิหลังเป็นหลัก และในการวิจัยเรื่องสำคัญ ๆ เช่น การเมือง ค่านิยมของสังคม นิยมเขียนและพูดในเชิงประชด เพราะแสดงถึงความสามารถในการกล่าวประณามและวิจารณ์ ทั้งยังแสดงว่าผู้เขียนหรือผู้พูดมีอารมณ์ขันซึ่งดีกว่าการกล่าวประณามอย่างหยาบ ๆ

เทวดานิมนต์มาเกิด

สำนวนในชั้นเดิม เข้าใจว่าคงจะหมายถึงไปในทางดีหรือหมายถึง “คนดี” เพราะลงว่าเทวดาหรือสวรรค์ให้มาเกิดแล้ว ก็น่าจะเป็นคนมีบุญ และมีพรสวรรค์ให้เป็นคนเก่งยอดเยี่ยมกว่าคนธรรมดาอย่างแน่นอน แต่ตกมาระยะหลัง กลับมีผู้นำไปใช้เป็นสำนวนเปรียบเปรย หรือประชดประชันเด็ก ๆ ที่เกกมะเหรกเกรหรือซนเก่งเป็นยอดเยี่ยม ว่าเป็นเด็กที่ “เทวดานิมนต์มาเกิด” ไปเสีย

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชญญพร ปริญญาวุฒิชัย (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนและภาษาไทย จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบสำนวนซึ่งมีตัวเลขในภาษาจีนที่ประกอบด้วยคำสี่คำกับสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาไทย และเพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกันของสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาทั้งสอง ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทั่วไปของสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนและภาษาไทย มีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันในด้านรูปแบบ การเลือกใช้คำ การซ้ำคำ หน้าที่ทางไวยากรณ์ และภาพลักษณ์เชิงอุปมา นอกจากนี้ยังพบว่า ในบางครั้งตัวเลขในสำนวนอาจมีความหมายแฝงอื่นนอกเหนือไปจากความหมายที่เกี่ยวกับจำนวนหรือปริมาณ ผลจากการเปรียบเทียบความหมายของสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนกับสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาไทยสรุปได้เป็น 3 ประเภท คือ สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันและตัวเลขที่ใช้ก็เหมือนกัน สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันแต่ตัวเลขที่ใช้ต่างกัน และสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนและภาษาไทยที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันแต่สำนวนไทยไม่มีตัวเลขปรากฏ

สุมาลี ศรีปานเงิน (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “XIN” กับสำนวนไทยที่มีความหมายตรงกัน. จุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำบอกอวัยวะ-ใจ (XIN) ที่ประกอบด้วยคำ 4 คำกับสำนวนไทยที่มีความหมายตรงกัน ข้อมูลที่นำมาศึกษาเก็บรวบรวม

จากหนังสือเกี่ยวกับสำนวนจีน พจนานุกรมสำนวนจีน และเอกสารต่าง ๆ วิธีการวิจัยใช้การเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำบอกอวัยวะ (XIN) กับสำนวนไทยที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกัน โดยสำนวนไทยอาจมีคำบอกอวัยวะ-ใจ เช่นเดียวกันหรือแตกต่างกัน หรือไม่มีคำบอกอวัยวะใด ๆ ในสำนวนเลย ทั้งนี้เพื่อให้เห็นลักษณะที่เหมือนหรือแตกต่างกันระหว่างสำนวนจีนกับสำนวนไทย การวิจัยสรุปผลได้ว่าทั้งจีนและไทยต่างมีความเข้าใจที่คล้ายคลึงกับคำนิยามหรือความหมายของคำว่าใจที่มีอยู่ในสำนวนว่า นอกจากจะหมายถึงอวัยวะที่ทำหน้าที่สูบฉีดโลหิตไปเลี้ยงร่างกายแล้ว ยังมีความหมายเชิงนามธรรมที่หมายถึงสิ่งที่ทำหน้าที่รู้ รู้สึก นึกและคิด ซึ่งต่างจากข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ที่ว่าส่วนที่ทำหน้าที่หรือสั่งการให้มนุษย์เรารู้ รู้สึก นึกคิดได้นั้นคือสมองซึ่งเป็นที่รวมประสาทต่าง ๆ ให้เกิดความรู้สึก ฯลฯ ดังนั้น ผลการเปรียบเทียบระหว่างสำนวนจีนกับสำนวนไทยจึงสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติ ภูมิปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมของคนจีนและคนไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่

กรณีการ โกวิทกุล (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบภายิต-คำพังเพยจีนกับสำนวน-ภายิตไทย ศึกษาลักษณะทั่วไปของภายิต-คำพังเพยจีน ลักษณะเด่นทางด้านการใช้ภาษาตลอดจนการจัดหมวดหมู่ และเปรียบเทียบถึงความหมายที่คล้ายคลึงกันระหว่างภายิต-คำพังเพยจีนกับสำนวน-ภายิตไทยเพื่อให้เห็นถึงลักษณะที่เหมือนและต่างกันของภายิต-คำพังเพยจีนและสำนวน-ภายิตไทย ผลการศึกษพบว่าภายิต-คำพังเพยจีนสามารถจัดได้เป็น 8 หมวดหมู่ และมีกลวิธีการใช้ภาษาที่นิยมใช้กันอยู่ 9 ชนิด การเปรียบเทียบภายิต-คำพังเพยจีนที่มีความหมายเทียบได้กับสำนวน-ภายิตไทยสามารถ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ประเภทที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกับสำนวน-ภายิตไทยและสิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบเหมือนกัน ประเภทที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกับสำนวน-ภายิตไทย แต่สิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบกันแตกต่างกัน ประเภทที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกับสำนวนภายิตไทย แต่ไม่มีการเปรียบเทียบในสำนวน-ภายิตไทย ผลจากการเปรียบเทียบทางด้านความหมายข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างของคนจีนและคนไทยในด้านสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนทัศนคติต่อสัตว์และแนวคิดต่าง ๆ

พัชร์ธัญย์ เชิดชูตระกูลชัย (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสำนวนกริยา-กรรมแบบสามพยางค์ที่ใช้บ่อยในภาษาจีน โดยศึกษาลักษณะทั่วไป รูปแบบ เนื้อหา โครงสร้างและลักษณะที่ใช้ในการสื่อความหมาย นอกจากนี้ยังศึกษาเปรียบเทียบสำนวนกริยา-กรรมแบบสามพยางค์ที่ใช้บ่อยในภาษาจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย และศึกษาภาพสะท้อนที่ได้จากสำนวนที่ใช้บ่อยในภาษาจีนและภาพสะท้อนที่ได้จากสำนวนไทย อันแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ประเพณีความคิดความเชื่อ สภาพแวดล้อมและสังคมของทั้งสองชนชาติ สำนวนที่ใช้บ่อยในภาษาจีนส่วนใหญ่ประกอบด้วยตัวอักษรจีนสามตัว และมีโครงสร้างแบบกริยา-กรรม ลักษณะเด่นของรูปแบบทางไวยากรณ์ของสำนวนที่ใช้บ่อยคือ สามารถใช้สำนวนได้โดยตรง มีส่วนแทรกในสำนวนได้ นำกรรมมาไว้ข้างหน้าได้ และใช้คำกริยา/กรรมตัวอื่นแทนที่คำกริยา/กรรมที่มีอยู่เดิมในสำนวนได้ ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากสำนวน

ประเภทอื่น ๆ การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่ใช้บ่อยในภาษาจีนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย ได้แสดงให้เห็นว่าสำนวนของทั้งสองชนชาติต่างสะท้อนถึงความเหมือนและแตกต่างกันทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

พริยา สุรขจร (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์: การศึกษาเปรียบเทียบ จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ และวิเคราะห์ความเปรียบในสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า เสือ มังกร และปลา รวมทั้งศึกษาภาพสะท้อนจากสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ในด้านสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนชาติทั้งสอง การวิจัยสรุปผลได้ว่า ลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทยมีทั้งที่เหมือนและต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบความหมายของสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า เสือ มังกร และปลากับสำนวนไทยนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ เหมือนกัน สำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ แต่สำนวนไทยใช้คำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดอื่น ๆ และสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ แต่สำนวนไทยไม่ได้กล่าวถึงสัตว์เลย ในด้านการศึกษาภาพสะท้อนของสำนวนจีนและไทย สำนวนต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมต่าง ๆ ของชาวจีนและชาวไทยได้

จินดาพร พินพงทรัพย์ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสำนวนจีนที่ประกอบด้วยตัวอักษรมากกว่า 4 ตัว จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสำนวนจีนที่ประกอบด้วยตัวอักษรมากกว่า 4 ตัว และเปรียบเทียบความหมายที่คล้ายคลึงกันของสำนวนจีนและสำนวนไทย ผลการศึกษาพบว่าสำนวนจีนที่ประกอบด้วยตัวอักษรมากกว่า 4 ตัว ประกอบด้วยจำนวนตัวอักษรตั้งแต่ 5-14 ตัว ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ สำนวนจีนที่จับความในวรรคเดียว สำนวนจีนที่มีสองวรรค ทั้งสองวรรคมีจำนวนคำเท่ากัน สำนวนจีนที่มีสองวรรค แต่จำนวนคำของทั้งสองวรรคไม่เท่ากัน มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนตัวอักษรในสำนวนจีนที่ประกอบด้วยตัวอักษรมากกว่า 4 ตัว ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ การเปลี่ยนแปลงเป็นสำนวนจีนที่ประกอบด้วยตัวอักษร 4 ตัว และการเปลี่ยนแปลงที่ยังคงเป็นสำนวนจีนที่ประกอบด้วยตัวอักษรมากกว่า 4 ตัว นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงความหมาย และการเปลี่ยนแปลงการใช้คำของสำนวนจีนด้วย ผลการเปรียบเทียบความหมายที่คล้ายคลึงกันของสำนวนจีนและสำนวนไทยนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน สิ่งที่น่ามาเปรียบเทียบมีส่วนคล้ายกัน สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แต่สิ่งที่น่ามาเปรียบเทียบต่างกัน สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แต่ในสำนวนไทยไม่มีการเปรียบเทียบ และไม่มีการเปรียบเทียบในทั้งสองภาษา

วรรณิดา ถึงแสง (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนกับสำนวนไทยที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา”. จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา” กับสำนวนไทย และเพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกันของสำนวนที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา” ในภาษาทั้งสอง ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะรูปแบบทั่วไปของสำนวนที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา” ในภาษาจีนและภาษาไทยมีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันในด้านการใช้คำบอกอวัยวะคำเดียวในสำนวน และการใช้คำบอกอวัยวะสองคำในสำนวน ความหมายของคำบอกอวัยวะ “ตา” ในสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายทั้งโดยตรง และโดยนัย ผลจากการเปรียบเทียบความหมายของสำนวนที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา” ในภาษาจีนกับสำนวนที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา” ในภาษาไทยสรุปได้เป็น 3 ประเภท คือ สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกันและใช้คำบอกอวัยวะ “ตา” เหมือนกัน สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แต่สำนวนไทยใช้คำบอกอวัยวะชนิดอื่น และสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แต่สำนวนไทยไม่กล่าวถึงคำบอกอวัยวะ นอกจากนี้ยังมีสำนวนที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา” ซึ่งไม่มีสำนวนที่มีความหมายเดียวกันในอีกภาษาหนึ่ง สรุปได้เป็น 2 ประเภท คือ สำนวนจีนที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา” ซึ่งไม่มีสำนวนไทยในความหมายเดียวกันและสำนวนไทยซึ่งมีคำบอกอวัยวะ “ตา” ที่ไม่มีสำนวนจีนในความหมายเดียวกัน